

ZWIERZĘTA
HODOWLANE

GOŁĘBIE

CHÓW I HODOWLA

Ewa Strzelec

SPRAWDZONA
WIEDZA

DOBRA
CENA

GOŁĘBIE
Z POLSKICH HODOWLI

Spis treści

Przedmowa	6	Rozmnażanie się gołębi: od jajka do	
Udomowienie, dzicy przodkowie i krewni		dorosłości	79
gołębia domowego	7	Opieka hodowcy nad młódkami	84
Krótką historią hodowli gołębi, czyli jak to		Rozpoznawanie płci	85
z gołębiem dawniej bywało	8	Trenowanie gołębi lotnych	88
Gołąb, jaki jest, każdy widzi	10	Cechy lotowe	88
Pióra	14	Ogólne zasady trenowania gołębi ras	
i fizjologia, czyli jak to działa	18	lotnych	89
Zachowanie gołębi	26	Program treningu	91
Jak zostaje się hodowcą?	28	Trening z użyciem przenośnej skrzynki lub	
Dla każdego coś milego – wybór ras gołębi	31	gołębnika	92
Uformowane	31	Gołębie pocztowe – prawdziwi sportowcy	93
Brodawczaki	33	Zabiegi profilaktyczne – czyli z miotłą po	
Kuraki	34	gołębniku	95
Dęte	35	Ważniejsze choroby gołębi – czyli pan Gołąb	
Barwne	36	był chory...	98
Turkoty	37	Zakaźne choroby wirusowe	98
Strukturalne	38	Zakaźne choroby bakteryjne	99
Mewki	39	Choroby wywołane przez grzyby –	
Lotne	40	grzybice	101
Gołębie lotne	40	Choroby wywołane przez pasożyty	
Wywrotki	46	wewnętrzne	102
Bije	47	Inwazje pasożytów zewnętrznych	103
Gołębie pocztowe	47	Inne schorzenia	104
Pomieszczenia dla gołębi, czyli coś dla		Apteczka	105
architektów	48	O drapieżnikach – czyli co jeszcze może	
Wymagania ogólne	48	zagrozić naszym gołębiom?	106
Typy gołębników	52	Kilka słów o mięsie i nawozie gołębi	108
Urządzanie i wyposażenie gołębników		Mięso	108
i wolier	55	Tucz i ubój młodych gołębi	109
Zasady żywienia gołębi	62	Nawóz gołębi	110
Preferencje pokarmowe gołębi	62	Wystawy gołębi rasowych i pocztowych	112
Zapotrzebowanie gołębi na paszę	63	Organizacja wystaw	112
Pasze i składniki odżywcze	64	Przygotowanie gołębi do wystawy	113
Ziarna i nasiona	65	Przydatne informacje	116
Mieszanki i dodatki paszowe	67	Organizacje koordynujące hodowlę gołębi	
Sposoby zadawania karmy	70	w Polsce	116
Pojenie	71	Wybrane organizacje koordynujące hodowlę	
Podstawy genetyki i zasady pracy		gołębi w Europie i na świecie	116
hodowlanej	73	Witryny internetowe poświęcone	
Cechy jakościowe i ilościowe	73	problematyce hodowli gołębi	116
Selekcja	76	Czasopisma poświęcone m.in. hodowli	
Dobór par do rozrodu	76	gołębi	116
Metody kojarzenia gołębi	76	Bibliografia	117
Zapiski hodowlane	78	Podziękowania	118

Przedmowa

Gołębie towarzyszą człowiekowi od tysięcy lat, spełniając różne role w historii ludzkości. Początki zainteresowania nimi wiążą się z kultami religijnymi Fenicjan, Egipcjan czy Rzymian. Wzmianki na temat gołębi można także znaleźć w Biblii, gdzie np. przedstawiono gołębia niosącego Noemu gałązkę oliwną na znak ustępowania potopu. Gołąb, a ściślej biała gołębicica, jest częstym symbolem Ducha Świętego w chrześcijańskiej sztuce sakralnej. W sztuce współczesnej najbardziej znanym gołębiem jest symbol pokoju uwieczniony przez Pabla Picassa.

W przeszłości gołębie spełniały funkcję użytkową, zapewniając sprawną komunikację i przekazywanie informacji wewnątrz państw i imperiów, a także podczas wojen i bitew. W dzisiejszych czasach to piękne zwierzę cieszy ludzi swoją obecnością jako ulubieniec, ale też bywa użytkowane – zarówno w sporcie, pięknych lotach, jak i na mięso. Mnogość ras o zróżnicowanych cechach zewnętrznych sprawia, że nie można oderwać od nich oczu, a każdy znakomity przedstawiciel rasy na wystawie budzi zachwyt zwiedzających. Wypuszczenie gołębi przez nowożeńców jest atrakcją ceremonii ślubnych. Także loty gołębi pocztowych dostarczają hodowcom wielu emocji związanych z rywalizacją sportową.

Celem tej książki jest przedstawienie w podstawowym zakresie wiedzy na temat hodowli gołębi, tak aby początkujący adept mógł sobie z nią poradzić, a z czasem stać się doświadczonym i obiecującym

hodowcą. Jest ona adresowana przede wszystkim do tych, którzy zamierzają rozpocząć lub właśnie rozpoczęli swoją hodowlę gołębi. Moim szczerym pragnieniem jest zainteresowanie czytelnika tym pięknym, ale niedocenianym zwierzęciem, od tysięcy lat towarzyszącym człowiekowi, dzięki opisowi podstaw biologii i hodowli, a także pobieżnemu przeglądowi ras. Hodowcom, czy to początkującym, czy zaawansowanym, pragnę ułatwić rozpoznanie chorych i osłabionych ptaków oraz wyrobienie w sobie cierpliwości, bo wiele osiągnięć hodowlanych wymaga długoletniej pracy, a zatem także rozległego doświadczenia. Mam też nadzieję, że moja książka, zawierająca z konieczności ograniczoną ilość informacji, sprowokuje Czytelników do poszukiwania wiadomości na temat hodowli gołębi w innych źródłach i do poszerzania swojej wiedzy. Jestem także otwarta na konstruktywną krytykę i opinie.

Ewa Strzelec

Dla każdego coś miłego – wybór ras gołębi

Mnogość ras gołębi jest skutkiem mutacji genów odpowiedzialnych za wygląd, fizjologię czy cechy użytkowe, takie jak mięsność czy dzielność lotowa, utrwalonych za pomocą świadomej pracy hodowlanej, czyli odpowiedniego doboru par do rozplodu, ze szczególnym uwzględnieniem właściwych metod kojarzenia oraz prowadzenia selekcji w kierunku pożądanych cech. W ten sposób powstało bardzo wiele ras gołębi oraz odmian w ich obrębie. Można przyjąć, że na świecie jest oficjalnie zarejestrowanych 340 ras, z czego aż 80 stanowią rasy polskie. Wzorce dla poszczególnych ras gołębi opracowuje oraz ich rejestracji dokonuje Komisja Standaryzacyjna przy Europejskim Stowarzyszeniu Hodowców Drobiu, Gołębi, Ptaków Ozdobnych, Królików i Świnek Morskich, zwanej w skrócie Europejską Federacją (EE) (<http://www.entente-ee.com/>). Obecnie rasy gołębi w Polsce dzieli się na 9 omówionych poniżej grup rasowych, zgodnie z zaleceniami Kolegium Sędziów Polskiego Związku Hodowców Gołębi Rasowych i Drobnego Inwentarza, opierającego swoje decyzje na wytycznych Europejskiej Federacji.

Uformowane

Gołębie ras należących do tej grupy powinny odznaczać się masywną budową ciała, dużą masą, dobrym umięśnieniem i smacznym mięsem. Rasy w tej grupie różnią się znacznie wielkością, barwą i wzorem upierzenia. Są to na przykład:

Cauchois (koszua). Jest to najpopularniejsza i zarazem najstarsza rasa hodowana we Francji. Gołębie są średniej wielkości (samice 650–700 g, samce 700–800 g). W obrębie tej rasy występują trzy odmiany: jednobarwna (czerwona, żółta lub czarna); o cętkowanej tarczy skrzydła; o pasiastej tarczy skrzydeł. Na przedniej stronie szyi u odmian jednobarwnych może znajdować się biała półksiężycowata plama piór, tzw. śliniak (pot. blacha). Średnica obrączki 10 mm.

Giant homer. Rasę tę wyhodowano w USA w celu uzyskania gołębi o dobrych walorach mięsnych. Masa ciała jej przedstawicieli wynosi średnio 800 g, a zatem są to gołębie dużych rozmiarów (fot. 5). Linia głowy i dzioba tworzy jednolity łuk. Ubarwienie jest zróżnicowane, ale najczęściej występuje niebieskie z dwoma pasami na tarczach skrzydeł. Średnica obrączki 10 mm.

Lahore. Gołębie tej rasy wywodzą się z Pakistanu (Lahore jest stolicą Pendżabu). Mają mocną, dużą i zwartą sylwetkę (fot. 6), usposobienie spokojne i zrównoważone. Charakterystyczne upierzenie wyróżnia się dwoma odrębnymi barwnymi obszarami: gardło, przód szyi, pierś, brzuch, plecy i ogon są białe, a pióra porastające czoło, górę i tył głowy, tył szyi oraz skrzydła są barwne. Istnieje aż 12 odmian barwnych o tym rysunku. Najpopularniejsze są: czarna, niebieska, czerwona, żółta i srebrna. Nogi są porośnięte piórami, które tworzą łapcie. Średnica obrączki 11 mm.

Niemiecki wystawowy. Rasa powstała na bazie ozdobnych gołębi pocztowych,

szone, a do gniazd nie dochodziło go zbyt wiele. Przodkiem naszych gołębi był gołąb skalny, który gnieździ się w ciemnych skalnych szczelinach i podobne warunki należy stworzyć gołębiom domowym. Dostęp do światła słonecznego jest szczególnie ważny dla młodych gołębi, gdyż dzięki niemu organizm ptaka wytwarza witaminę D₃, uczestniczącą we wzroście i kostnieniu szkieletu.

Przyjmuje się, że stosunek powierzchni okien do powierzchni podłogi powinien wynosić 1 : 6–10. Normy te są dość luźno traktowane w literaturze. Okna w gołębniku powinny się znajdować na wschodniej lub południowo-wschodniej ścianie. Ponieważ odgrywają one w lecie ważną rolę również w wentylowaniu pomieszczenia, trzeba je od zewnątrz zabezpieczyć siatką metalową, aby gołębie nie uciekały po otwarciu okien oraz aby z zewnątrz nie mógł się do nich dostać drapieżnik.

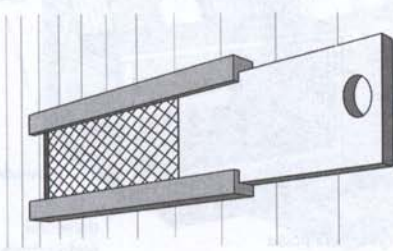
Wentylacja w gołębniku powinna być tak rozwiązana, aby nie powodowała przeciągów, ale zapewniała wymianę powie-

trza w jego wnętrzu. Zamontowanie dużych okien jest wystarczające, aby zapewnić dopływ świeżego powietrza bez przeciągów. Wentylacja gołębnika odbywa się również przez wyloty. Właściwą wymianę powietrza można zapewnić m.in. także dzięki umiejscowieniu otworów nawiewnych (rys. 11) i wywiewnych na tej samej ścianie gołębnika.

Gołębie nie wymagają ogrzewania pomieszczenia, ale niezwykle ważna jest jego **stabilność termiczna**. Gołębnik nie powinien bardzo się nagrzewać latem ani zbyt mocno wychłodzić zimą. Dobrze jest więc ocieplić ściany i dach np. wełną mineralną, a w gołębnikach budowanych na betonowych fundamentach podłoga powinna być izolowana od gruntu np. folią i styropianem. Powierzchnię podłogi w gołębniku trzeba wykonać z materiału, który będzie łatwo sprzątać i który nie będzie chłonił wilgoci. Montaż kratownicy bądź rusztu zapewni lepsze zachowanie higieny w chowie gołębi.

Swobodny **sływ wody** deszczowej i z topniejącego śniegu zapewni spadzisty dach, a w większych gołębnikach należy wykonać dodatkowo system rynien i drenów, aby nie doszło do ich podtapiania.

Budowany gołębnik w każdym przypadku musi być dobrze **uszczelniony** i zabezpieczony przed dostępem drapieżników. Wszelkie otwory w ścianach powinny być zabezpieczone siatką metalową, aby uniemożliwić wtargnięcie szkodników do wnętrza. Ponadto ściany i strop muszą być maksymalnie wygładzone (np.

Rys. 11. Regulowany otwór wentylacyjny w ścianie gołębnika

Woliera

Obustronne rygle
ścian woliery

Woliera przy gołębniku strychowym

Tabela 11. Wybrane cechy jakościowe i ilościowe gołębi uwarunkowane pośrednim sposobem dziedziczenia (wg Romanowa i Razbiesowa, 1987; za Nowickim i wsp., 2007)

Wyszczególnienie	Pary cech przeciwstawnych:	
Ubarwienie	szpakowate	/ czerwone
Układ piór	bogate i gęste normalne, gładkie	/ ubogie / kędzierzawe
Ułożenie końców skrzydeł	poniżej ogona	/ powyżej ogona
Głowa	duża wysoka, okrągła	/ mała / płaska
Szyja	opierzona i z kołnierzem	/ goła, nieopierzona
Wole	rozdęte	/ normalne
Pierś	wypięta, okrągła	/ płaska
Mostek	głęboki	/ płytki
Nogi	krótkie opierzone (tapcie)	/ długie / nieopierzone (bosonogie)

białym upierzeniem lub białej głowie przy barwnym upierzeniu mają z reguły ciemną tęczęwkę oka, podczas gdy jednolicie czarne upierzenie bądź ciemna lub czarna głowa są związane z czerwoną, czerwono-żółtą lub perłową barwą tęczęwki.

Opisane powyżej zasady dziedziczenia cech wyglądu znajdują potwierdzenie w hodowli gołębi, może się jednak zdarzyć tak, że u potomstwa zaobserwuje się zupełnie niespodziewane i trudno wytłumaczalne cechy, których przyczyną mogą być mutacje w danym genie bądź zwyczajny przypadek niewierności partnerów.

Cechy ilościowe są uwarunkowane wieloma genami (kilkoma, kilkunastoma) i ich dziedziczenie bywa bardziej skomplikowane. Co więcej, wartość cechy ilości-

wej jest w różnym, często dość znacznym stopniu modyfikowana przez warunki środowiskowe. Inaczej mówiąc, na obserwowaną u gołębia cechę ilościową będą miały wpływ zmienność genetyczna oraz zmienność środowiska bytowania. Ponieważ cechy ilościowe zwykle w mniejszym stopniu zależą od genów, a w większym od warunków środowiskowych, ich doskonalenie wymaga systematycznego i wytrwałego notowania wyników, a na efekty pracy hodowlanej trzeba czekać nieraz wiele lat. Do cech ilościowych gołębi ras mięsnych należą np. przyrosty dobowe, masa ubojowa, czy też wydajność rzeźna, a gołębi pocztowych – wyniki lotów konkursowych (czas powrotu, pokonany dystans itd.).

GOŁĘBIE

Praktyczny **poradnik chowu i hodowli gołębi**, dla hodowców oraz tych, którzy dopiero zamierzają nimi zostać. Powinni go przeczytać także wszyscy ci, którzy interesują się tymi pięknymi ptakami, ich bogatą historią i chcieliby więcej o nich wiedzieć.

Jeśli fascynują Cię gołębie, ta książka jest właśnie dla Ciebie!

Znajdziesz w niej wiadomości na temat:

- biologii gołębi,
- ras ozdobnych i użytkowych tych ptaków,
- wymaganych warunków chowu,
- dziedziczenia i kojarzeń par rodzicielskich oraz wiele innych przydatnych informacji.

MULTICO
Oficyna Wydawnicza

Księgarnia internetowa:
www.multicobooks.pl
e-mail: biuro@multicobooks.pl

Zamówienia telefoniczne:

801 70 33 42
22 564 08 00

Zamówienia faksem:

22 564 08 03

Księgarnia:
ul. Kazimierzowska 14
Warszawa-Mokotów

Cena: 29 zł

ISBN 978-83-7073-843-3

9 788370 738433